

The Study of the Methods and Types of Translating Onomatopoeia and Mimetic from Japanese to Thai

Natthira Tuptim*

Faculty of Humanities and Social Sciences

Pibulsongkram Rajabhat University

Abstract

This research studied the methods of translating onomatopoeia and mimetic words from Japanese to Thai and the types of each translation. The database used in this study included two sources: a comic book titled “Detective Conan” and a novel titled “Kindaichi Case Files: Song of the Devil.” The number of onomatopoeia and mimetic words found in these books were 214. The author analyzed the translation method used with each word by illustrating the results in numbers and percentages. The type of translation method for each word was also examined using descriptive analysis. There were five methods found in the translation of onomatopoeia and mimetic: translating to adverbs, verbs, losses, nouns and conjunctive phrases (or resultative phrases), ranked by frequency of occurrence.

Keywords: methods of translation, types of translation, onomatopoeia, mimetic

* Corresponding author e-mail: ntuptim@hotmail.com

การศึกษาวิธีการและประเภทการแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย

ณัฐริกา ทับทิม

อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาตะวันออก

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ หนึ่ง เพื่อศึกษาวิธีการแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย สอง ศึกษาประเภทการแปลคำแต่ละชนิด ขอบเขตในการวิจัยมาจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง คือหนังสือการ์ตูนเรื่องยอดนักสืบจิ๋วโคนันและนวนิยายเรื่องจินดะอิยอนักสืบ ตอนบทเพลงปีศาจ โดยเก็บข้อมูลการแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพได้จำนวน 214 คำ แล้วนำมาวิเคราะห์หาวิธีการแปลแต่ละชนิด นำเสนอเป็นค่าจำนวนและค่าสัดส่วนด้วยสถิติร้อยละ และศึกษาประเภทการแปลแต่ละชนิดโดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ ผลจากการศึกษาพบว่าวิธีการแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทยมี 5 วิธี เรียงตามสัดส่วนการเกิดได้ดังนี้ 1) วิธีการแปลเป็นคำวิเศษณ์ 2) วิธีการแปลเป็นคำกริยา 3) วิธีการแปลโดยไม่แปล 4) วิธีการแปลเป็นคำนาม และ 5) วิธีการแปลเป็นสันธานวลีแสดงผลลัพธ์

คำสำคัญ: วิธีการแปล ประเภทการแปล คำเลียนเสียงธรรมชาติ คำบอกอาการหรือสภาพ

บทนำ

ปัจจุบันหนังสือนวนิยายและการ์ตูนได้รับความนิยมในหมู่นักอ่านหนังสือเป็นจำนวนมาก จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2551 ประเภทของหนังสือที่กลุ่มคนที่มียุคตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปอ่านมากที่สุดคือหนังสือพิมพ์ ร้อยละ 71.0 รองลงมาคือนวนิยาย การ์ตูนและหนังสืออ่านเล่นต่างๆ ร้อยละ 38.8 จากความนิยมในการอ่านดังกล่าวทำให้นวนิยายและการ์ตูนที่แปลจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทยมีจำนวนมากขึ้นตามไปด้วย การแปลคือการถ่ายทอดความหมายจากภาษาต้นทางไปเป็นภาษาปลายทางโดยให้ความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกับภาษาต้นทางมากที่สุด ในการแปลหากทั้งในภาษาต้นทางและภาษาปลายทางมีกลุ่มของคำที่ตรงกัน ผู้แปลก็สามารถหาคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันได้ง่าย แต่หากภาษาต้นทางและภาษาปลายทางมีความแตกต่างกันในเรื่องกลุ่มคำในภาษา ก็อาจทำให้การแปลภาษาเป็นเรื่องยากขึ้น

ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาที่มีกลุ่มคำที่เรียกว่า “คำเลียนเสียงธรรมชาติ” และ “คำบอกอาการหรือสภาพ” มากกว่าภาษาอื่นๆ (Yamaguchi, 2003) กล่าวว่ามีคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพมากกว่า 1,200 คำในภาษาญี่ปุ่น ภาษาที่พบกลุ่มคำชนิดนี้ใช้แพร่หลาย ได้แก่ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี และภาษาในแถบแอฟริกา (Kamei, 1996) กลุ่มคำนี้เป็นกลุ่มคำที่นักแปลชาวไทยมักกล่าวถึงเสมอว่าเป็นสิ่งที่แปลยาก เนื่องจากไม่เข้าใจความหมายของสำนวนเหล่านั้นอย่างถูกต้อง และอาจเกิดจากหาคำแปลที่เหมาะสมและมีความหมายเท่าเทียมกันไม่ได้ในภาษาไทย (สมเกียรติ เชวงกิจฉา, 2549, หน้า 133-134)

คำเลียนเสียงธรรมชาติ (擬音語・擬声語) หรือ Onomatopoeia คือคำที่เลียนเสียงของสิ่งมีชีวิต เช่น เสียงคน เสียงร้องของสัตว์และเสียงของสิ่งไม่มี

ชีวิต เช่น เสียงฝนตก เสียงประตูปิด เป็นต้น

ワンワン เสียงสุนัขเห่า どんどん เสียงเคาะประตูหนักๆ

คำบอกอาการหรือสภาพ (擬態語) หรือ Mimetic คือคำบอกกิริยาอาการ สภาพที่สิ่งนั้นเป็นอยู่หรือสภาพที่เปลี่ยนแปลง โดยใช้การมองเห็น การสัมผัสและความรู้สึกของคนแปลงออกมาเป็นคำ เช่น

うつかり เผลอ うれし うれ うれ

กลุ่มคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพในภาษาญี่ปุ่นส่วนใหญ่ ทำหน้าที่เป็นคำกริยาวิเศษณ์ หลายครั้งสามารถทำหน้าที่เป็นคำกริยาและคำขยายคำนามได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำบอกอาการหรือสภาพ เช่น

(1) 学生の質問を聞いて、先生はにっこりと笑って答えた。

พอได้ฟังคำถามของนักเรียน อาจารย์ก็ยิ้มแล้วตอบคำถาม

(2) 美咲がにっこりして問い返した。
「大阪の方かしら」

มิซึกิยิ้มแล้วถามกลับว่า “เป็นคนโอซาก้าใช่ไหมคะ”

にっこり เป็นคำบอกอาการหรือสภาพเมื่อเกิดร่วมกับคำกริยา 笑う ทำหน้าที่เป็นคำกริยาวิเศษณ์ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นคำกริยาได้โดยการเติม する ท้ายคำเช่นตัวอย่างที่ (2)

ในภาษาไทยพบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำเลียนเสียงธรรมชาติของสรนุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ (2551) ซึ่งศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษากับความหมายของคำเลียนเสียงธรรมชาติในภาษาไทย จากข้อมูลเอกสารและจากการรับรู้ของคนไทย โดยได้ให้คำนิยามคำเลียนเสียงธรรมชาติไว้ว่า “คำในภาษาที่ใช้ในการอ้างอิงถึงเสียงต่างๆ ในธรรมชาติ” จากข้อมูลการรวบรวมของสรนุศย์ทำให้ทราบว่าคำเลียนเสียงธรรมชาติในเอกสารที่เป็นทางการ เช่น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีจำนวน 389 คำ ในเอกสารที่ไม่เป็นทางการ เช่น หนังสือการ์ตูนแปลญี่ปุ่น-ไทย มีจำนวนมากถึง 1,822 คำ ซึ่งทำให้ทราบว่าภาษาไทยเป็นภาษาที่มีคำเลียนเสียงธรรมชาติจำนวนมาก ในระดับที่ไม่น่าเป็นปัญหาในการแปลมากนัก

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยเปรียบเทียบคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพระหว่างภาษาญี่ปุ่นกับภาษาไทยของ Sunthonmanee (2003) ซึ่งได้อธิบายรูปคำกับความหมาย และวิธีการใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพ โดยอธิบายไว้ในกรณีของคำบอกอาการหรือสภาพ มักใช้เป็นคำวิเศษณ์ โดยการเติม “อย่าง” ไว้ก่อนหน้า เช่น คำว่า ぶんやり เมื่อแปลจะได้คำว่า “อย่างเหม่อลอย” เป็นต้น และมักอยู่ในรูปคำซ้ำ เช่น โซเซ รุงรัง เกื่อนกลาด ฉะฉาน เป็นต้น แต่ในกรณีของคำเลียนเสียงธรรมชาติจะไม่ใช้ร่วมกับคำว่า “อย่าง” และส่วนใหญ่เป็นคำหนึ่งพยางค์ เช่น กรีดดับ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของศุกิจ รัชตะเกษม (2549) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบ ความหมายและการใช้คำบอกอาการและสภาพในภาษาญี่ปุ่นแยกเป็น 2 รูปแบบ คือ แบบเมื่อใช้ร่วมกับคำช่วย 「と」「に」 และแบบเมื่อใช้กับ 「する」「だ」 ซึ่งอธิบายว่าคำบอกอาการหรือสภาพแบบเมื่อเกิดร่วมกับ 「と」 จะแสดงอาการเคลื่อนไหวของสิ่งใด ๆ ที่ดำเนินการต่อเนื่องกัน และเมื่อเกิดร่วมกับ 「に」 จะแสดงสภาพคงที่หลังจากผ่านกระบวนการบางอย่าง เช่น そっくりに作った ส่วนแบบเมื่อใช้กับ 「する」「だ」

จากข้อมูลข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าทั้งภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยต่างมีกลุ่มคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพจำนวนมาก ซึ่งตั้งสมมติฐานได้ว่าการแปลน่าจะหาคำที่มีความหมายตรงกันหรือใกล้เคียงกันได้ง่าย แต่อย่างไรก็ดีเวลาแปล

คำเหล่านี้ ผู้แปลจำเป็นต้องมีวิธีการแปลที่หลากหลายกว่าการแปลกลุ่มคำอื่น ๆ และหลายครั้งไม่ได้ถูกแปลเป็นคำวิเศษณ์ หรือแปลเป็นความหมายที่ตรงกับรูปคำโดยตรง เพราะคำเหล่านี้เป็นคำที่บอกอารมณ์ของประโยคซึ่งหลายครั้งต้องแปลให้เข้ากับอารมณ์ของประโยคนั้น ๆ มากกว่าความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการค้นคว้ายังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาถึงการแปลกลุ่มคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย แต่พบงานวิจัยที่ศึกษาการแปลจากภาษาญี่ปุ่นเป็นอังกฤษ และภาษาอื่น ๆ เช่น ภาษาสเปน เป็นจำนวนมาก ผู้เขียนจึงศึกษางานวิจัยดังกล่าวและเลือกวิธีการแปลและประเภทการแปล เพื่อนำมาอ้างอิงและใช้วิเคราะห์ในบทความนี้ ดังนี้

Minashima (2004) (อ้างถึงใน Inose, 2008) ได้ศึกษาการแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาอังกฤษ ที่อยู่ในหนังสือนวนิยายเรื่อง Kitchen แต่งโดย Banana Yoshimoto จำนวน 332 คำ (คำบอกอาการหรือสภาพ 286 คำและคำเลียนเสียงธรรมชาติ 46 คำ) พบว่าส่วนใหญ่ถูกแปลเป็นคำกริยา คำคุณศัพท์และคำกริยาวิเศษณ์ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบการไม่แปลร้อยละ 16 โดยเป็นการไม่แปลคำบอกอาการหรือสภาพร้อยละ 17.1 และการไม่แปลคำเลียนเสียงธรรมชาติร้อยละ 10.8

Inose (2008) ได้ศึกษาวิธีการแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาอังกฤษ พบวิธีการแปล 9 วิธี ได้แก่

1. การแปลโดยใช้คำกริยาวิเศษณ์
2. การแปลโดยใช้คำคุณศัพท์
3. การแปลโดยใช้คำกริยา

4. การแปลโดยใช้คำนาม
5. การแปลโดยใช้การถอดความอธิบาย
6. การแปลโดยใช้สำนวน
7. การแปลโดยใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ
8. การแปลโดยใช้คำคุณศัพท์สองคำหรือใช้คำประสมคำกริยาวิเศษณ์ คำคุณศัพท์หรือคำกริยา
9. การไม่แปล

ทั้งนี้การแปลโดยใช้คำกริยาวิเศษณ์ถือเป็นวิธีการแปลพื้นฐาน เนื่องจากคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพทำหน้าที่เป็นคำกริยาวิเศษณ์จึงหาคำกริยาวิเศษณ์ในภาษาอังกฤษที่มีความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงได้ง่าย สำหรับการแปลคำบอกอาการหรือสภาพเป็นภาษาอังกฤษ พบการแปลเป็นคำกริยามากที่สุดโดยเฉพาะในกรณีทีค่านั้นเดิม *する* นอกจากนี้ยังพบการแปลโดยใช้การถอดความอธิบายมากถึงร้อยละ 20 ในขณะที่การแปลโดยใช้สำนวนเป็นวิธีการที่พบน้อย เนื่องจากเป็นการยากที่จะหาสำนวนที่มีความหมายตรงกันพอดีได้ วิธีการไม่แปลจากผลการสำรวจของ Inose พบว่ามีสองเหตุผลหลัก คือ ค่านั้นเป็นข้อมูลที่ไม่สำคัญต่อความหมายของประโยคและไม่สามารถหาคำที่มีค่าความหมายเท่ากันในภาษาอังกฤษได้

Toratani (2009) ได้ศึกษากระบวนการแปลโดยใช้วิธีการเปลี่ยนชนิดของคำ (Class-shifts) และระบุหลักเกณฑ์การเปลี่ยนชนิดของคำ 4 วิธี ที่สัมพันธ์กับรูปภาษาของคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพ โดยแบ่งออกเป็น 2 ชนิดตามรูปคำ คือ reduplicated mimetics และ singleton mimetics ซึ่งรูปคำมีความสัมพันธ์กับความหมายซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะที่พบได้ในกลุ่มคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพ กล่าวคือ

1. reduplicated mimetics หรือรูปคำซ้ำ แสดงความต่อเนื่องของการกระทำ (continuation) เช่น きらきら (ซ้ำเสียง kira) どんどん (ซ้ำเสียง don)

2. singleton mimetics หรือรูปคำเดี่ยว แสดงการเกิดขึ้นและจบลงอย่างรวดเร็ว (brevity) เช่น ころっ (มี っ ประกอบ) こん (มี ん ประกอบ) ぱり (มี り ประกอบ)

นอกจากการแบ่งรูปคำกับความหมายตามแนวคิดของ Toratani ข้างต้นแล้ว นักภาษาและนักวิจัยหลายคนยังระบุถึงความสัมพันธ์ระหว่างรูปคำกับความหมายของคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพซึ่งไม่พบในกลุ่มคำชนิดอื่น เช่น Ono (2009) อธิบายรูปคำกับความหมายของคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพในภาษาญี่ปุ่นดังนี้

1. รูปคำที่มี っ ให้ความหมายเกิดขึ้นอย่างกะทันหันชั่วขณะ
2. รูปคำที่มี り ให้ความหมายการกระทำหรือสภาพที่รวมตัวเกิดอย่างรวดเร็ว
3. รูปคำที่มี ん ให้ความหมายเสียงหรือการกระทำจบลงแต่ผลนั้นยังมีอยู่
4. รูปคำซ้ำ ให้ความหมายการกระทำยังคงเกิดขึ้น

หลักเกณฑ์การเปลี่ยนชนิดของคำทั้ง 4 วิธีของ Toratani ได้แก่

1. การแปลเป็นคำกริยา (Class-shift pattern 1: CSP1) มีหลักเกณฑ์ที่สังเกตดังนี้
JP ----Reduplicated mimetic + Activity verb

EN ----Verb (single lexical item)

กลุ่มคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการ หรือสภาพเป็นกลุ่มคำที่มีรูปคำซ้ำและนำมาใช้กับคำกริยาแสดงการกระทำ เมื่ออยู่ในหลักเกณฑ์นี้คำแปลในภาษาอังกฤษมีแนวโน้มเป็นคำกริยาหนึ่งคำ เช่น ぐしぐし (scrubbing) こす 擦る (rub)

แปลเป็น scrub

じりじり (step by step) ある歩く (walk)
แปลเป็น inch

2. การแปลเป็นคำกริยาลี (Class-shift pattern 2: CSP2) มีหลักเกณฑ์ที่สังเกตได้ดังนี้

JP ---Reduplicated or Singletons mimetic + Change of state verb

EN ----Verb + Satellite (verb phrase)

กลุ่มคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการ หรือสภาพเป็นกลุ่มคำที่มีรูปคำซ้ำและรูปคำเดียวนำมาใช้กับคำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง เมื่ออยู่ในหลักเกณฑ์นี้คำแปลในภาษาอังกฤษมีแนวโน้มเป็นกริยาลี

เช่น バタン (falling) 寝る neru (lie down)
แปลเป็น collapse into

ふるふる (unsteady) 腰掛ける (sit down)
แปลเป็น stumble over to

เนื่องจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาที่แกนของความหมายจะอยู่ที่คำกริยา ซึ่งเรียกภาษาในกลุ่มนี้ว่า verb-framed language ในขณะที่ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่แกนของความหมายจะอยู่ที่คำที่ตามหลังคำกริยาซึ่งเรียกภาษาในกลุ่มนี้ว่า satellite-framed language เมื่อแปลเป็นภาษาอังกฤษ หลายครั้งผู้แปลจึงใช้คำกริยาลีมากกว่าเลือกใช้คำกริยาตามความหมายภาษาญี่ปุ่น

3. การแปลเป็นคำนาม (Class-shift pattern 3: CSP3) มีหลักเกณฑ์ที่สังเกตได้ดังนี้

JP -----Singletons mimetic + Verb

EN ----- (with+) Noun

กลุ่มคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพเป็นกลุ่มคำที่มีรูปคำเดียวนำมาใช้กับคำกริยา เมื่อแปลเป็นภาษาอังกฤษมีแนวโน้มแปลเป็นคำนาม

เช่น どさり (clumping) แปลเป็น with a thud
ガチャン (crashing) แปลเป็น with a crash

4. การแปลเป็นคำขยายคำนาม (Class-shift pattern 4: CSP4) มีหลักเกณฑ์ที่สังเกตได้ดังนี้

JP -----Singletons mimetic + Activity verb

EN ----- Adjectival + Noun

กลุ่มคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการ หรือสภาพเป็นกลุ่มคำที่มีรูปคำเดียวนำมาใช้กับคำกริยาแสดงการกระทำ เมื่อแปลเป็นภาษาอังกฤษมีแนวโน้มแปลเป็นคำขยายคำนาม

เช่น (1) じろり (looking piercingly) と見た (look) แปลเป็น a piercing look

นอกจากวิธีการแปลที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบแล้ว Toratani ยังอธิบายวิธีการแปลโดยใช้กระบวนการรับรู้ของผู้แปล (cognitive operations) ได้แก่ Foregrounding และ Windowing

1. Foregrounding คือการแปลที่สะท้อนความตั้งใจของผู้แปลแต่ละคนว่ามุ่งเน้นไปที่ความหมายใดของคำ เช่น เน้นไปที่ความหมายแสดงการกระทำ หรือเน้นไปที่การแสดงเสียงของสิ่งนั้นตัวอย่างเช่น

(2) うんうん 頷きながら見て回った。

แปลเป็น I looked around, nodding and murmuring approvingly, “Mmm, mmm” ประโยคข้างต้นผู้แปลแปล うんうん โดยใช้คำ 3 คำคือ คำกริยา murmuring คำกริยาลีพิเศษ approvingly และคำเลียนเสียงธรรมชาติ mmm mmm จะสังเกตได้ว่าผู้แปลเน้นไปที่ที่ท่าแสดงความเห็นด้วยของประธาน ด้วยการใช้ทั้งคำกริยา murmuring และคำกริยาลีพิเศษ approvingly ในการแปล

2. Windowing คือการแปลที่ผู้แปลกำหนดสถานการณ์ให้แตกต่างจากประโยคในภาษาต้นทางแต่ยังคงไว้ซึ่งกรอบกว้างๆ ของเหตุการณ์ เช่นตัวอย่าง

(3) エリコさんは^{えがお}ぱつと笑顔になって。

แปลเป็น She flashed me a big smile and...

ประโยคนี้ผู้แปลสามารถแปลได้ว่า Eriko smiled quickly แม้ว่าสถานการณ์ในประโยคภาษาญี่ปุ่นซึ่งเป็นภาษาต้นทางไม่มีคำว่า me ในสถานการณ์ แต่ผู้แปลแปลโดยกำหนดผู้มีส่วนร่วมในสถานการณ์เพิ่มขึ้น ซึ่งเกิดจากการแปลคำบอกอาการหรือสภาพ ป๊าต(paQ-to) โดยใช้คำสรรพนาม flash ซึ่งจำเป็นต้องมีการรองรับ me ดังนั้นจึงจำเป็นต้องกำหนดผู้มีส่วนร่วม ทั้งที่ความจริงไม่จำเป็นต้องมีก็ได้โดยการแปลเป็น Eriko smiled quickly

วิธีการแปลสุดท้ายที่ Toratani นำเสนอคือการแปลโดยไม่แปล หรือ Losses ซึ่งในการแปลจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาอังกฤษนั้น Toratani ระบุกรณีที่ผู้แปลไม่แปลดังนี้

1. กรณีที่เหตุการณ์นั้นเกี่ยวข้องกับเวลาที่ใช้ในการเกิดการกระทำ เช่น การไม่แปล gara-gara-to (がらがらと) ในประโยค (4)

(4) がらがらと^{あつ}厚い^と戸を閉めると...

แปลเป็น slammed shut the heavy door and...

ความหมายของ がらがらと คือแสดงเสียงโครมคราม เสียงของกระทบกัน ซึ่งเกิดเข้าไปซ้ำมาในระยะเวลาหนึ่ง แต่ผู้แปลใช้คำว่า slammed (shut) (ปิดประตูดังและแรง) ซึ่งแสดงการกระทำที่เกิดและหยุดลงทันทีในเวลารวดเร็ว ทั้งนี้ประโยค (4) อาจจัดอยู่ในประเภทการไม่แปลโดยตรงซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มไม่แปล การไม่แปลโดยตรงนั้นเป็นวิธีการแปลที่ผู้วิจัยนำเสนอในส่วนสรุปและอภิปรายผลดังจะอธิบายในลำดับถัดไป

2. กรณีที่หาคำแปลที่มีลักษณะหรือความหมายเหมือนกันในภาษาอังกฤษไม่ได้

ผลงานวิจัยที่ Minashima และ Toratani วิเคราะห์มีวิธีการแปลออกมาได้เหมือนกันคือ การแปลเป็นคำกริยาและการแปลเป็นคำนาม ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนชนิดของคำ (Word Class-shift) โดยงานวิจัยของ Toratani มุ่งศึกษาวิธีการแปลที่เกิดจากการเปลี่ยนชนิดของคำและศึกษาในเชิงลึกกว่าแต่ละวิธีการแปลที่เกิดจากการเปลี่ยนชนิดคำนั้นเกิดอย่างเป็นระบบ สามารถนำหลักทางภาษามาอธิบายได้ ในขณะที่ Minashima มุ่งสำรวจวิธีการแปลที่ถูกใช้ในงานตัวอย่างที่นำมาศึกษา ไม่ได้กำหนดการศึกษาเพียงแค่วิธีการแปลที่เกิดจากการเปลี่ยนชนิดของคำ จึงทำให้ได้ผลการศึกษาที่หลากหลายกว่า ข้อสังเกตหนึ่งที่ได้จากผลการวิจัยข้างต้นคือคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการ หรือสภาพในภาษาญี่ปุ่นหาคำแปลที่มีหน้าที่ (ขยายกริยา) เหมือนกันได้น้อยเนื่องจากในงานของ Minashima พบการแปลเป็นคำกริยาพิเศษน้อยกว่าคำกริยา

วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาตามวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาวิธีการแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย
2. เพื่อศึกษาประเภทการแปลแต่ละชนิดโดยอ้างอิงวิธีการวิเคราะห์การแปลจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาอังกฤษข้างต้น และสรุปหาวิธีการแปลและประเภทการแปลจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย จากผลการวิจัยในครั้งนี้

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์การแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพ และเพื่อเป็น

องค์ความรู้ที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอนเกี่ยวกับการแปลกลุ่มคำชนิดนี้ การวิเคราะห์แหล่งข้อมูลทำโดยการประมวลผลด้วยสถิติเชิงพรรณนาแสดงข้อมูลวิธีการแปลเป็นคำจำนวนและค่าสัดส่วนด้วยสถิติร้อยละ และใช้การพรรณนาวิเคราะห์เพื่ออธิบายประเภทการแปลแต่ละชนิด งานวิจัยนี้มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. รวบรวมคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพจากแหล่งข้อมูลในภาษาญี่ปุ่นจำนวน 214 คำ
3. รวบรวมคำแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพในภาษาไทย
4. ศึกษาวิธีการแปลและจับกลุ่มคำที่มีวิธีการแปลเหมือนกัน
5. ศึกษาประเภทการแปลแต่ละชนิด
6. เสนอผลการวิจัย

ขอบเขตงานวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาวิธีการแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพ โดยมีเกณฑ์การรวบรวมดังนี้

1. เกณฑ์รูปคำ

1. รูปคำที่มี っ (Q) เป็นส่วนประกอบ
2. รูปคำที่มี り (ri) เป็นส่วนประกอบ
3. รูปคำที่มี ん (N) เป็นส่วนประกอบ
4. รูปคำซ้ำ

ทั้งนี้ยกเว้นรูปคำข้างต้นที่ถูกนำไปใช้เป็นคำกริยาวิเศษณ์ขยายมาลา (Adverbs of Modality) เช่นคำว่า やっぱり (yaQpari) きっと (kiQto) たぶん (tabuN) เป็นต้น

2. เกณฑ์ความหมาย

คำเลียนเสียงธรรมชาติ คือ คำที่เกิดจากการเลียนเสียงของสิ่งมีชีวิตและเสียงของสิ่งไม่มีชีวิต
คำบอกอาการหรือสภาพ คือ คำที่บ่งความหมายอาการ สภาพและหรือแฝงอารมณ์¹
โดยใช้แหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้เป็นขอบเขตด้านเนื้อหา เนื่องจากหนังสือสองเล่มนี้มีการใช้คำเลียนเสียง

1. หนังสือการ์ตูนเรื่องยอดนักสืบจิ๋วโคนัน จำนวน 5 เล่ม เล่มที่ 20 22 23 28 และ 29 โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย
2. หนังสือนวนิยายเรื่องคินดะอิจิยอดนักสืบตอน บทเพลงปีศาจ จำนวน 1 เล่ม

¹ ขอยกตัวอย่าง きっぱり (ชัดเจน) กับ ほっき (อย่างแน่ชัด แจ่มแจ้ง) ทั้งสองคำถือว่าเป็นคำบอกอาการหรือสภาพ แต่มีความต่าง เนื่องจาก きっぱり บ่งความหมายอาการหรือสภาพและแฝงอารมณ์ “เด็ดขาด” ด้วยจึงทำให้คำกริยาที่ใช้ร่วมกับ きっぱり มีน้อย เพราะคำกริยาที่ใช้ร่วมกับ きっぱり ได้จะต้องบอกอารมณ์ที่เด็ดขาดของกริยาอาการ คำที่มักใช้ร่วมจึงมีเพียงแค่ る/ら/える/れる ในขณะที่ ほっき ใช้ร่วมกับคำกริยาได้หลากหลายกว่า ทั้งนี้เพราะ ほっき เป็นคำที่บอกความหมายอาการหรือสภาพ ไม่ได้บอกถึงอารมณ์ซึ่งมีความใกล้เคียงกับคำกริยาวิเศษณ์ทั่วไป ดังนั้นหากใช้เกณฑ์ความหมายแบบแคบ (คำที่บอกความหมายอาการหรือสภาพและแฝงอารมณ์) จะมีเพียง きっぱり เท่านั้นที่อยู่ในกลุ่มคำบอกอาการหรือสภาพ แต่หากใช้เกณฑ์ความหมายแบบกว้าง (คำที่บอกความหมายอาการหรือสภาพและหรือแฝงอารมณ์) ทั้ง きっぱり และ ほっき ถือว่าเป็นกลุ่มคำบอกอาการหรือสภาพ

ทั้งนี้คำในหนังสือการ์ตูนจะจำกัดเฉพาะคำที่ใช้ในประโยคสนทนาเท่านั้น จำนวนคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพ ที่รวบรวมจากหนังสือการ์ตูนภาษาญี่ปุ่นทั้งสองเล่ม มีจำนวน 214 คำ (นับรวมคำที่เกิดซ้ำ หากไม่นับรวมคำที่เกิดซ้ำจะมีคำจำนวน 111 คำ การนับคำที่เกิดซ้ำเนื่องจากการแปลเป็นภาษาไทยที่แตกต่างกัน) ในจำนวน 214 คำ แบ่งออกเป็นคำเลียนเสียงธรรมชาติ 20 คำ และคำบอกอาการหรือสภาพ 194 คำ

สรุปและอภิปรายผล

ผลจากการศึกษาวิธีการแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพ จากภาษาญี่ปุ่น

เป็นภาษาไทย พบวิธีการแปล 5 วิธี เรียงลำดับตามจำนวนที่ใช้ได้ดังนี้ 1) คำวิเศษณ์ 2) คำกริยา 3) ไม่แปล 4) คำนาม และ 5) สันธานวลีแสดงผลลัพธ์ ผู้วิจัยขอเน้นการพรรณนาวิเคราะห์เพื่ออธิบายประเภทการแปลที่สำคัญๆ เท่านั้น ไม่ได้อธิบายทุกประเภทการแปลที่ปรากฏ เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องความยาวของบทความและเพื่อเสนอผลการสำรวจในภาพรวม

ตารางที่ 1 แสดงภาพรวมของการแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย ส่วนตารางที่ 2 และตารางที่ 3 จะแยกแสดงผลวิธีการแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพออกจากกันตามลำดับ

ตารางที่ 1 วิธีการแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย (N = 214)

ลำดับที่	วิธีการแปล	จำนวน	ร้อยละ
1	คำวิเศษณ์	102	47.66
2	คำกริยา	52	24.29
3	ไม่แปล	31	14.48
4	คำนาม	24	11.21
5	สันธานวลีแสดงผลลัพธ์	5	2.33

ความหมายแบบกว้าง (คำที่บอกความหมายอาการหรือสภาพและหรือแฝงอารมณ์) ทั้ง きっぱり และ はっきり ถือว่าเป็นกลุ่มคำบอกอาการหรือสภาพ

ตารางที่ 2 วิธีการแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย (N = 20)

ลำดับที่	วิธีการแปล	จำนวน	ร้อยละ
1	คำวิเศษณ์	19	95
2	คำกริยา	1	5

ตารางที่ 2 แสดงวิธีการแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย จากจำนวน

ทั้งหมด 20 คำ สังเกตได้ว่าวิธีการที่ใช้นั้นมีเพียง 2 วิธีเท่านั้น คือ วิธีการแปลเป็นคำวิเศษณ์ ซึ่งมากที่สุด

ถึงร้อยละ 95 และวิธีการแปลเป็นคำกริยา ซึ่งผลการ
สำรวจในครั้งนี้ยืนยันข้อสรุปในงานของสรบุศย์ที่กล่าว

ถึงข้างต้นที่พบว่า คำเลียนเสียงธรรมชาติในภาษาไทย
ส่วนใหญ่ทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ และมีเป็นจำนวนมาก
พอที่จะนำมาแทนความหมายคำในภาษาญี่ปุ่นได้

ตารางที่ 3 วิธีการแปลคำบอกอาการหรือสภาพจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย (N = 194)

ลำดับที่	วิธีการแปล	จำนวน	ร้อยละ
1	คำวิเศษณ์	83	42.78
2	คำกริยา	51	26.28
3	ไม่แปล	31	15.97
4	คำนาม	24	12.37
5	สันธานวลีแสดงผลลัพธ์	5	2.57

ตารางที่ 3 แสดงวิธีการแปลคำบอกอาการ
หรือสภาพจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทยจากจำนวน
ทั้งหมด 194 คำ จะสังเกตได้ว่าวิธีการที่ใช้มากที่สุด
คือ วิธีการแปลเป็นคำวิเศษณ์ คิดเป็นร้อยละ 42.78
รองลงมาคือคำกริยา คิดเป็นร้อยละ 26.28

ผลของทั้งตารางที่ 2 และ 3 ให้ผลที่เป็น
ไปในแนวทางเดียวกันคือ คำเลียนเสียงธรรมชาติและ
คำบอกอาการหรือสภาพ เมื่อถูกแปลเป็นภาษาไทย
ผู้แปลมีแนวโน้มแปลคำเหล่านี้โดยใช้คำวิเศษณ์ ซึ่ง
แตกต่างกับผลการศึกษาของ Minashima ที่ศึกษา
การแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือ
สภาพจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาอังกฤษ จำนวน 332 คำ
และพบว่าวิธีการที่ใช้มากที่สุดในการแปลคือคำกริยา
ส่วนวิธีการแปลเป็นคำคุณศัพท์และคำกริยาวิเศษณ์
ใช้น้อยกว่าคำกริยา

ทั้งนี้เหตุที่การแปลจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษา
ไทย มีแนวโน้มใช้คำวิเศษณ์เป็นเพราะภาษาไทยเป็น
ภาษา Become language เหมือนภาษาญี่ปุ่น ซึ่ง
เป็นภาษาที่ให้ความสำคัญกับลักษณะ สภาพ ในขณะที่
ที่ภาษาอังกฤษเป็นภาษา Do language ซึ่งเป็นภาษา
ที่ให้ความสำคัญกับการกระทำ (Ikegami, 1981)
เช่นในการแปลคำ じりじり เป็นภาษาอังกฤษ ผลการ
สำรวจของ Toratani พบการแปลเป็นคำกริยา ใน
ขณะที่ในการแปลเป็นภาษาไทย สำรวจพบการแปล
じりじり สองครั้ง ซึ่งทั้งสองครั้งแปลเป็นคำวิเศษณ์
จึงอาจกล่าวได้ว่าในภาษาไทยหาคำวิเศษณ์ที่มีความ
หมายและชนิดของคำ ที่ตรงกับคำในภาษาญี่ปุ่นได้ง่าย
กว่าภาษาอังกฤษ นอกจากนี้แต่ละวิธีการแปลสามารถ
นำหลักเกณฑ์ทางภาษาไปอธิบายประเภทการแปลได้
อาจสรุปได้ว่าการแปลที่เกิดขึ้นนั้นเกิดอย่างเป็นระบบ
เนื่องจากสามารถแบ่งวิธีการแปลออกได้ 5 วิธี และ
แต่ละวิธีมีหลักภาษาอธิบาย ดังตารางที่ 4-8 ดังนี้

ตารางที่ 4 วิธีการแปลโดยแปลเป็นคำวิเศษณ์ (N = 102)

ประเภทที่	ประเภทการแปล	จำนวน	ร้อยละ
1	คำวิเศษณ์แบบขยายกริยา	99	97.05
2	คำวิเศษณ์แบบขยายนาม	3	2.94

ตัวอย่างประเภทการแปลเป็นคำวิเศษณ์แบบขยายกริยา

(5) わる悪いわねえ。いきなりおしかけて、か買いの物やにつく荷造りなんててつだ手伝わせちゃつて。

ขอโทษนะที่บอกปู้บปี้บแถมยังรบกวนให้ช่วยซื้อของมาให้ด้วยแบบนี้ (โคนัน เล่มที่ 20)

ตัวอย่างประเภทการแปลเป็นคำวิเศษณ์แบบขยายนาม

(6) しょぼしょぼとぶしょう無精ひげのはえたほお頬が、げっそりこけて (きんたいち 金田一, p. 328)

บนแก้มมีหนวดเครารุงรังขึ้นหรือมหรือมซุบตอบซิดเซียว (กินดะอิจิ, หน้า 246)

คำวิเศษณ์ในภาษาไทยเป็นกลุ่มคำขยายได้ทั้งคำนาม คำกริยา หรือคำวิเศษณ์อื่นๆ จากการศึกษาแบบวิธีการแปล โดยแปลเป็นคำวิเศษณ์สังเกตได้ว่าผู้แปลใช้คำแปลที่เป็นคำวิเศษณ์ขยายกริยาเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพในภาษาญี่ปุ่นส่วนใหญ่เป็นคำกริยวิเศษณ์ เมื่อถูกแปลในภาษาไทย ผู้แปลยังแปลโดยคงหน้าที่ของคำไว้ตรงเท่าที่ผู้แปลหาคำที่มีความหมายที่ตรงกันในภาษาไทยได้

ตารางที่ 5 วิธีการแปลโดยแปลเป็นคำกริยา (N = 52)

ประเภทที่	ประเภทการแปล	จำนวน	ร้อยละ
1	คำกริยาเดี่ยว	34	65.38
2	คำกริยาเรียง	16	30.76
3	กริยาวลี	2	3.77

ตัวอย่างประเภทการแปลเป็นคำกริยาเดี่ยว

(7) 挨拶^{あいさつ}をしかけると、ギクッとおびえたようにあとじさりしてでてい行った。(きんたいち 金田一, p. 55)

เขากลับสะดุ้งโหยงถอยกรูดราวดินตระหนก (กินดะอิจิ, หน้า 51)

ตัวอย่างประเภทการแปลเป็นคำกริยาเรียง

(8) わざわざ^{わざわざ}神戸^{こうべ}のミナト・ハウスまででむ出向^{でむ}いているのだ。(きんたいち 金田一, p. 288)

แม้ซีเมียวโกอุตส่าห์ออกไปตามหาทามะถึงมินาโตะเฮาส์ (กินดะอิจิ, หน้า 219)

ตัวอย่างประเภทการแปลเป็นกริยาวิ

(9) それに、このとしごろの老人^{ろうじん}としては
固^{かた}太^たりした全身^{ぜんしん}が、てらてらと脂^{あぶら}ぎっているのが..
(金田^{きんたい}一, p. 52)

ทั่วทั้งร่างนั้นอุดมไปด้วยเนื้อหนังแน่นหนาไว้
ไขมันยังเป็นเงาแวววาม (คินดะอิชิ, หน้า 48)

สังเกตได้ว่าคำบอกอาการหรือสภาพที่แปล
เป็นคำกริยาเรียงอยู่หน้าคำกริยาอื่นนี้ เช่น わざわ
ざ こっそり ぼんやり จัดอยู่ในกลุ่มคำบอกอาการ
หรือสภาพที่เกี่ยวข้องกับสภาพจิตใจ และลักษณะการ
กระทำที่เกิดจากความตั้งใจหรือจิตใจของผู้กระทำ
ขณะกระทำ

ตารางที่ 6 วิธีการแปลโดยไม่แปล (N = 31)

ประเภทที่	ประเภทการแปล	จำนวน	ร้อยละ
1	ไม่แปลโดยละทิ้ง	24	77.41
2	ไม่แปลโดยตรงแต่ยังแฝงความหมายไว้	7	22.58

ตัวอย่างไม่แปลโดยละทิ้ง

(10) 金田^{きんたい}一^{いち}耕^{こう}助^{すけ}はふつと怪^{あや}しい胸^{むな}騒^{さわ}
ぎを感じ^{かん}た。(金田^{きんたい}一, p. 373)

เขาว่าวุ่นใจอย่างประหลาด (คินดะอิชิ, หน้า 277)

ตัวอย่างไม่แปลโดยตรงแต่ยังแฝงความหมายไว้

(11) 20年前^{ねんまえ}のその事件^{じけん}で銀行員^{ぎんこういん}を
一人^{ひとり}やつちま^{いら}って以来^{いらい}、ぶつたりと姿^{すがた}を消^けした悪^{あく}党^{どう}
だ。

แต่หลังจากมันฆ่าพนักงานธนาคารตายไป
คนหนึ่ง ตอนปล้นธนาคารเมื่อ 20 ปีก่อนมันก็หายตัว
ไปไม่เหลือร่องรอย (โคโนะ เล่มที่ 23)

วิธีการแปลแบบไม่แปลโดยละทิ้งพบมากถึง
ร้อยละ 77.41 ของวิธีการแปลโดยไม่แปลทั้งหมด
ตัวอย่างการแปลคำบอกอาการหรือสภาพ ふつと ซึ่ง
มีความหมายว่าการกระทำหรือเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้น
อย่างกะทันหัน อย่างไม่คาดคิด จากตัวอย่างการแปล
ข้างต้นสังเกตได้ว่าในประโยคแปลภาษาไทยไม่มีความ
หมายของคำ ふつと อยู่ในประโยคแปล ข้อสังเกต
หนึ่งที่อาจกล่าวได้จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือคำเลียน
เสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพที่พบว่า
ไม่แปลประกอบไปด้วย

1. ちゃんと (5 คำ)
2. そろそろ (4 คำ)
3. すっかり (3 คำ)
4. いよいよ
5. いきなり
6. ふつと
7. もともと
8. めっきり
9. たまたま
10. じつくり
11. かつぱり
12. じつと
13. はつきり
14. ばつちり
15. ぴつたり

สังเกตได้ว่าคำที่ไม่แปลนั้นเป็นคำบอกอาการ
หรือสภาพทั้งหมดและคำที่ไม่ถูกแปลที่มีจำนวนมาก
ที่สุดคือ ちゃんと ความหมายตามพจนานุกรมคือ
“อย่างเรียบร้อยไม่ผิดพลาด” แม้ว่าจะเป็นคำบอก
อาการหรือสภาพที่น่าจะหาคำวิเศษณ์ในภาษาไทยที่มี
คำความหมายเท่ากันได้ไม่ยาก แต่จากการศึกษาพบ

ว่า *ちゃんと* มักถูกใช้ในหน้าที่ที่คล้ายกับคำกริยาวิเศษณ์ขยายมาลาดังที่ Imanishi (2004) ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า *ちゃんと* มีวิธีการใช้เกี่ยวพันความคิดเห็นของผู้พูดซึ่งบางครั้งยากต่อการแปลออกมา นอกจากนี้คำบอกอาการหรือสภาพที่ไม่ถูกแปลคือ *そろそろ* *いよいよ* *いきなり* *ふっと* ยังเกี่ยวข้องกับกาลและการณ์ลักษณะ (Tense and Aspect)² ซึ่งข้อมูลที่ได้นี้สอดคล้องกับ Toratani ที่อธิบายการไม่แปลในกรณีที่เกิดการณ์นั้นเกี่ยวข้องกับเวลาที่ใช้ในการเกิดการกระทำ

วิธีการแปลแบบไม่แปลโดยตรงแต่ยังคงความหมายไว้ สามารถอธิบายวิธีการแปลนี้โดยใช้หลักการทางภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive Linguistics) กล่าวคือความหมายของคำว่า *ぶったり* คือ ทันทันใด โดยบังเอิญ (ของหนัก) ล้มอย่างกะทันหัน และขาดหายไปกลางคัน ผู้แปลแปลโดยใช้คำว่า “ไม่เหลือร่องรอย” ซึ่งเป็นคำแปลในกรอบของเหตุการณ์ที่ยังหา

คนร้ายไม่พบ แม้จะไม่ใช้คำแปลตามความหมายของคำแต่ผู้แปลยังคงใช้คำแปลที่อยู่ในกรอบความหมายของเหตุการณ์ การแปลลักษณะนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นวิธีการแปลที่อธิบายได้ด้วยหลักการของภาษาศาสตร์ปริชานดังที่ Toratani ได้อธิบายถึงการแปลโดยใช้วิธีการแบบ windowing ซึ่งเป็นแนวคิดจากภาษาศาสตร์ปริชานที่เสนอเรื่องของความหมายว่าเกิดจากการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโลกภายนอกของมนุษย์ การแปลความหมายของภาษาจะอาศัยเพียงความหมายตามตัวอักษรไม่ได้ จำต้องใช้การรับรู้และประสบการณ์ภายนอกของผู้แปลแต่ยังต้องอยู่ในกรอบของความหมาย (Frame semantics) จากแนวคิดของภาษาศาสตร์ปริชานในเรื่องความหมายนี้ สามารถอธิบายประเภทการไม่แปลโดยตรงแต่ยังแฝงความหมายไว้ได้ว่า เกิดจากการแปลของผู้แปลที่ใช้การรับรู้หรือประสบการณ์ที่ผ่านมาเสริมความหมายของประโยคของการ “ขาดหายไป” ของคนร้ายซึ่งก็เท่ากับ “ไม่เหลือร่องรอย” ให้ตามเจอ

ตารางที่ 7 วิธีการแปลโดยแปลเป็นคำนาม (N = 24)

ประเภทที่	ประเภทการแปล	จำนวน	ร้อยละ
1	คำนามในรูปที่ตามหลังคำว่า “ด้วย”	20	83.33
2	คำนามวลี	4	16.66

ตัวอย่างประเภทการแปลเป็นคำนามในรูปที่ตามหลังคำว่า “ด้วย”

(12) 博士は**きろりと**菊江を見て。
(金田一, p. 315)

ดอกเตอร์มองกิกุเอะด้วยประกายตาแหลมคม (กินตะอิชิ, หน้า 238)

(13) 警部は**びっくり**したような眼で耕助の顔を見る。(金田一, p. 366)

สารวัตรมองหน้ากินตะอิชิด้วยความตกใจ (กินตะอิชิ, หน้า 272)

ตัวอย่างประเภทการแปลเป็นคำนามวลี

(14) **きんたいち** **きろり**したような声音である。
(金田一, p. 296)

น้ำเสียงชายหนุ่มแสดงความผิดหวัง (กินตะอิชิ, หน้า 224)

² กาล คือ ประเภททางไวยากรณ์ที่บ่งเวลาของเหตุการณ์ว่า เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบัน อนาคต การณ์ลักษณะ คือ ลักษณะของเหตุการณ์ที่มองขอบเขตของเวลาภายในเหตุการณ์หนึ่งๆ ว่ากำลังดำเนินอยู่ เริ่มต้นหรือจบลงไปแล้ว

ตารางที่ 7 แสดงการแปลเป็นคำนามโดยมีคำบุพบท “ด้วย” นำหน้า แสดงการกระทำที่เกิดขึ้นด้วยลักษณะ สภาพหรืออารมณ์ที่แสดงอยู่หลังบุพบท “ด้วย” การแปลลักษณะนี้พบเป็นสัดส่วนที่เยอะมากกว่าลักษณะการแปลเป็นคำนามทั่วไป ทั้งนี้การแปลด้วยวิธีการนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ

Toritani ที่มีการแปลเป็นคำนามตามด้วย with และเกิดร่วมกับคำที่มีรูปคำเดียว แต่ข้อสังเกตในการแปลเป็นภาษาไทยคือคำบอกอาการหรือสภาพที่แปลส่วนใหญ่อยู่ในรูปไวยากรณ์ 「…したように」 ไม่เกี่ยวข้องกับการรูปร่างของคำบอกอาการหรือสภาพที่เกิดขึ้น

ตารางที่ 8 วิธีการแปลแบบสันธานวลีแสดงผลลัพธ์ (N = 5)

ประเภทที่	ประเภทการแปล	จำนวน	ร้อยละ
1	สันธานวลีแสดงผลลัพธ์ขึ้นต้นด้วย “จน”	5	100

ตัวอย่างประเภทการแปลเป็นสันธานวลีแสดงผลลัพธ์ขึ้นต้นด้วย “จน”

(15) 部屋のすみずみまで漂^{へや}うて、ね^{ただよ}と^{からだ}り^{かん}体^{きん}に^{だいち}からみついてくる感じである。(金田一, p. 356)

อะไรลอยลอยไปทั่วทุกซอกมุมของห้องและเกาะติดร่างกายจนเหนียวเหนียว (กินดะอิจิ, หน้า 265)

(16) この女^{おんな}はまだす^{どろ}っ^はき^{きん}り^た泥^いを吐^きいて^{ない}。(金田一, p. 353)

ผู้หญิงคนนี้ยังไม่สารภาพเรื่องเล่าร้ายออกมาจนหมดไส้หมดพุง (กินดะอิจิ, หน้า 263)

วิธีการแปลแบบสันธานวลี พบได้ในการแปลเป็นภาษาไทยแต่ไม่พบในการแปลเป็นภาษาอังกฤษ การแปลลักษณะนี้เป็นการแปลที่ผู้แปลเน้นไปที่ผลของการกระทำที่เกิดขึ้น แม้ว่าในภาษาญี่ปุ่น ทั้งคำว่า ねとり และ すっき เป็นคำบอกอาการหรือสภาพขยายกริยา ผู้แปลแปลโดยเน้นไปที่ผลของการกระทำมากกว่ากระบวนการของการเกิดกริยา จึงใช้ “จน” เป็นสันธานเชื่อมผลลัพธ์ที่ตามมาด้านหลัง ทั้งนี้คำบอกอาการหรือสภาพที่แปลในลักษณะนี้ได้จะเป็นคำที่มีความหมายแสดงผลลัพธ์ของการกระทำหรือที่เรียกว่า คำกริยาวิเศษณ์แสดงผลลัพธ์ (結果副詞) ซึ่งทั้ง ね

とり และ すっき นอกจากขยายสภาพกริยาอาการที่เกิดขึ้นแล้ว ยังแฝงความหมายแสดงผลลัพธ์หลังจากเกิดกริยาอาการนั้นได้อีกด้วย เมื่อแปลเป็นภาษาไทยจึงสามารถแปลในรูปคำสันธาน “จน” ตามด้วยคำวิเศษณ์

สรุป

คำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพเป็นกลุ่มคำที่พบบ่อยในภาษาญี่ปุ่นซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่ง ซึ่งทำให้ยากต่อการแปลเป็นภาษาอื่นที่มีกลุ่มคำชนิดนี้น้อย หรือต้องใช้วิธีการแปลที่หลากหลายเพื่อให้ได้ความครบถ้วนสมบูรณ์ตามที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อ บทความชิ้นนี้ศึกษาการแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย โดยสำรวจตัวอย่างคำจำนวน 214 คำ ผลจากการศึกษาพบว่าวิธีการแปลจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทยมี 5 วิธีหลักๆ โดยการแปลแบบเดิมคำว่า “อย่าง” ดังเช่นที่ Sunthonmanee (2003) อธิบายนั้นมีจำนวนไม่มาก เมื่อเปรียบเทียบกับกรการแปลเป็นคำวิเศษณ์ที่ไม่มี “อย่าง” นำหน้า

แต่เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเริ่มต้นในการศึกษาการแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษา

ไทย จำนวนคำที่นำมาศึกษามีเพียง 214 คำเท่านั้น ซึ่งยังค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนคำประเภทนี้ที่มีอยู่ทั้งหมดในภาษาญี่ปุ่น ดังนั้นในอนาคตจึงควรมีการวิจัยวิธีการแปลกลุ่มคำชนิดนี้เพิ่มมากขึ้น โดยใช้จำนวนตัวอย่างเพิ่มขึ้น และผลงานของผู้แปลที่หลายหลายมากขึ้น และอาจเน้นศึกษาประเภทการแปลในรูปแบบอื่นที่นอกเหนือจากการแปลเป็นคำวิเศษณ์ เช่น การแปลเป็นคำกริยา (เป็นกริยาเดี่ยวและกริยาเรียง) โดยกริยาเดี่ยวมีลักษณะการแปลแบบรวบคำ กล่าวคือแปลคำบอกอาการหรือสภาพกับคำกริยาเป็น 1 คำ (การแปลแบบ 2:1) เช่น かりりとひらく เป็น “กระซอก” และ ひっぱり出した เป็น “ดึง” ในขณะที่คำบอกอาการหรือสภาพคำอื่นไม่สามารถแปลแบบรวบคำกับคำกริยาได้ เป็นต้น

อีกทั้งอิทธิพลของผู้แปลหรือรูปแบบของงานวรรณกรรมที่มีต่อการแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการและสภาพ ก็เป็นหัวข้อที่น่าสนใจต่อไปในอนาคต เพื่อปรับปรุงเทคนิคการแปลจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย ให้ได้ความหมายของสารที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และมีความสละสลวยตามหลักการแปล ซึ่งเป็นงานที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์

บรรณานุกรม

โยโกมิโซะ มาซาชิ. (2011). *คินดะอิจิยอดนักสืบ ตอน บทเพลงปีศาจ*. (แปลจาก Okuma ga kitarite fue o fuku โดย ชมนาด สีติสาร). กรุงเทพฯ: เจบู๊ต.

สมเกียรติ เชวงกิจวัฒน์. (2549). *แปลญี่ปุ่น-ไทย เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม.

สรนุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ. (2551). *โครงการคำเลียนเสียงธรรมชาติในภาษาไทย*. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2551). *สรุปผลเบื้องต้น การสำรวจการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ. 2551*. เข้าถึงเมื่อ 4 ธันวาคม 2555 จากเว็บไซต์ <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/service/survey/read51.pdf>

ศุกิจ รชตะเกษม. (2549). *การศึกษารูปคำและความหมายของคำบอกอาการและสภาพในภาษาญี่ปุ่น* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อาโอยาม่า โกโซ. (2004). *ยอดนักสืบจิ๋วโคนัน*. (แปลจาก Meitantei Conan โดย เพลินพิศ). กรุงเทพฯ: วิบูลย์กิจการพิมพ์.

Inose, Hiroko. (2011). *Translating Japanese onomatopoeia and mimetic words*. University of Granada, Spain.

Toratani, Kiyoko. (2009). *Translating mimetics in Japanese: a cognitive approach*. New voices in Translation Studies 5.

Yamaguchi, Nakami. (2003). *Giongo gitaigo history*. Retrieved December 4, 2012, from Speech in the Seminar Ginza no Gakko Website: http://www.dnp.co.jp/jis/g_gakko/talk/37/37_talk.html

あおやまごうしろう めいたんてい とうきょう ぎおんごぎたいごつか
青山剛昌 (1996)『名探偵コナン』東京: 小学館。

あとうだとしこ ほしのかずこ ぎおんごぎたいごつか
阿刀田穂子・星野和子 (2009)『擬音語擬態語使

い方辞典』東京: 創拓社出版。

いけがみはるひこ げんごがく
池上春彦 (1981)『「する」と「なる」の言語学』
とうきょう たいしゅうかんしよてん
東京: 大修館書店。

いまにしとしゆき ふくし いみきじゅつ
今西利之 (2004)『副詞「ちゃんと」の意味記述
一話(はな)し手による事柄への意味づけと
いうこと』『熊本大学留学生センター紀要
(8)』(8), pp. 1-11.

おの まさひろ (2009)『オノマトペがあるから日本語が
楽しい』東京: 平凡社。

かどおかけんいち (2004)『日本語オノマトペ語彙の
語源について』龍谷大学国際センター
研究年報』(13)。

かめいたかし (1996)『言語学大辞典』東京: 三省堂。

みな しま ひろし (2004)『日英語のオノマトペ』福井大学
教育地域化学部紀要1』福井大学。

パニパー・ストーンムニー (2003)『日タイ
両語における擬音語・擬態語について』
島大学留学生センター研究年報』, pp.1-23。

よこみ ぞ まさし (2011)『悪魔が来りて笛を吹く』東京:
角川文庫。